13/11/2018

“Εκκλησιαστική περιουσία και μισθοδοσία του κλήρου”

/ Γνώμες

Γράφει ο Πρωτοπρ. Βασίλειος Ι. Καλλιακμάνης, Καθηγητής Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ.

ΠΗΓΗ: pemptousia.gr

1. Η Εκκλησία και το ζήτημα της περιουσίας

Το ζήτημα της εκκλησιαστικής περιουσίας δεν απασχόλησε την ακαδημαική θεολογική σκέψη γενικότερα (εκτός ελαχιστων εξαιρέσεων,) ούτε ήταν και εντός των δικών μου ερευνητικών ενδιαφερόντων. Κι αυτό, διότι ήθελα να βλέπω την Εκκλησία πέρα και πάνω από τα όρια μιάς μη κυβερνητικής οργάνωσης ή μιάς μικρής ή μεγάλης επιχείρησης. Εξάλλου, οι κληρικοί σύμφωνα με τους ιερούς κανόνες δεν επιτρέπεται να ασχολούνται με το εμπόριο. Πράγματι, εάν η Εκκλησία χάσει τον εσχατολογικό της προσανατολισμό, κινδυνεύει να μετασχηματισθεί σε εγκόσμιο κοινωνικό οργανισμό. Από χώρος φανερώσεως χάριτος και αγιασμού των

ανθρώπων, κινδυνεύει να μεταβληθεί μόνο σε χώρο εξυπηρέτησης θρησκευτικών, αλλά και πάσης φύσεως ανθρώπινων αναγκών. Από εικόνα και σημάδι του παραδείσου και χώρος δράσεως του Παρακλήτου, το οποίο συγκροτεί το θεσμό της Εκκλησίας, να μετατραπεί σε συμβατική δημόσια υπηρεσία.

Αυτή όμως η θεώρηση ενδέχεται να είναι μονομερής, αφού μπορεί να υποκρύπτει και μανιχαϊστικά στοιχεία. Διότι, η Εκκλησία και ως ανθρώπινος οργανισμός που δραστηριοποιείται εντός του κόσμου, προσλαμβάνει, εκκλησιοποιεί και μεταμορφώνει τη ζωή των ανθρώπων και τα πράγματα του κόσμου. Έτσι, πρέπει να οικοδομήσει, να συντηρήσει και να ανακαινίσει ιερούς ναούς, όπου συνάγεται ο λαός του Θεού. Και οι ναοί αυτοί αποτελούν κατεξοχήν πνευματικά και πολιτιστικά κέντρα. Χρειάζεται επίσης να απασχολήσει προσωπικό, να το ασφαλίσει και παράλληλα να φανερώσει έστω αμυδρά, αλλά εμπειρικά το πρόσωπο της έμπονης αγάπης, που αποτελεί κεντρικό ευαγγελικό μήνυμα. Οπότε το ζήτημα είναι πιο σύνθετο, από ότι φαίνεται. Εξάλλου, όπως σε όλα τα σύγχρονα θέματα συχνά στη δημόσια σφαίρα χάνεται κι εδώ το μέτρο με την αριστοτελική του εκδοχή.

Image not found or type unknown

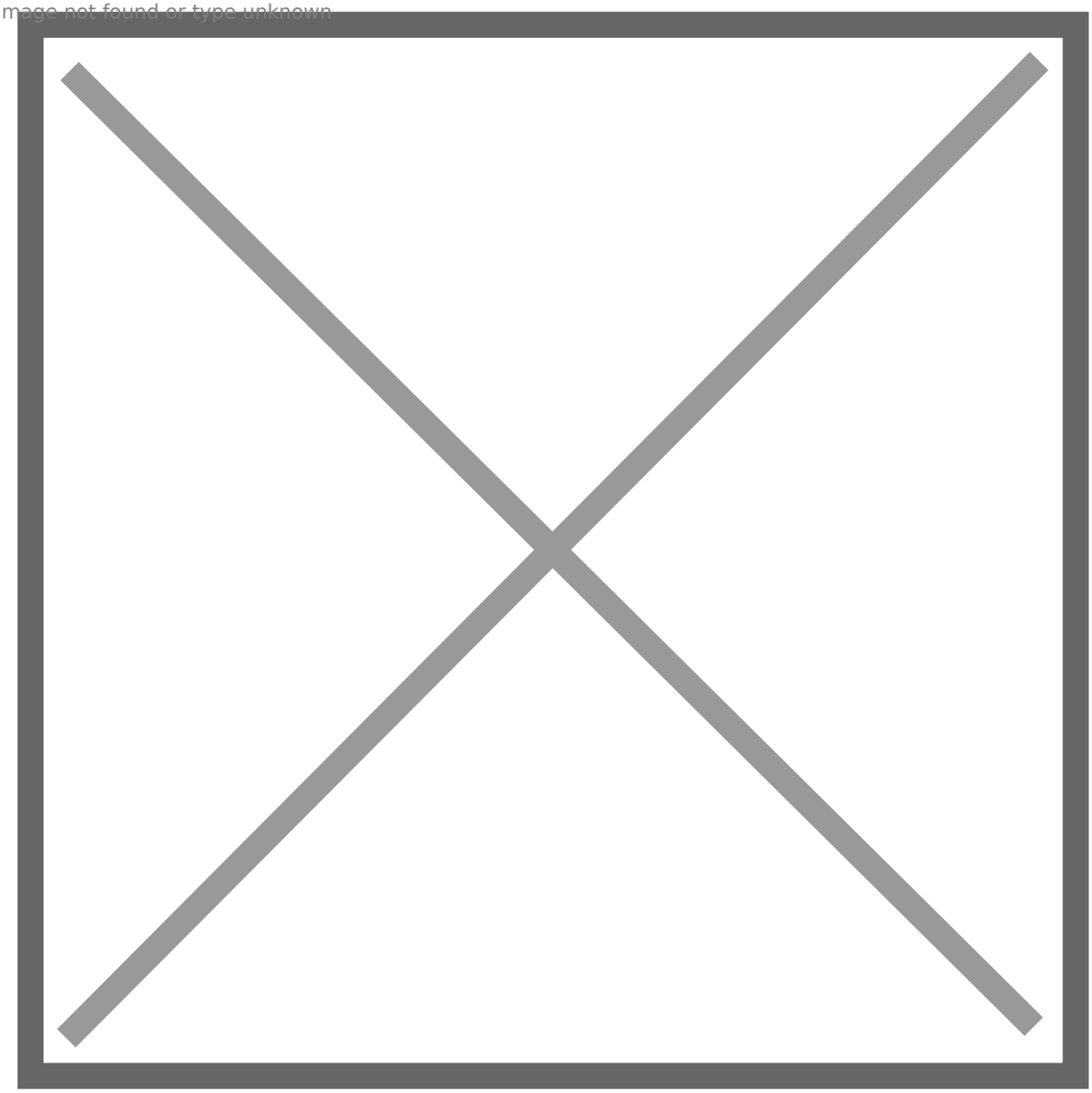

Για να έχει ο αναγνώστης πληρέστερη εικόνα για το θέμα, θα ήθελα να αναφέρω ορισμένα ιστορικά δεδομένα, αρχίζοντας από τους Προγραμματικούς Στόχους της Συμμαχίας των πέντε κομμάτων της Αριστεράς, δηλαδή της ΕΔΑ, του ΚΚΕ εσωτερικού, της Σοσιαλιστικής Πρωτοβουλίας, της Σοσιαλιστικής Πορείας και της Χριστιανικής Δημοκρατίας, που δημοσιεύτηκε το 1977. Στο κεφάλαιο της Εκκλησιαστικής Πολιτικής αναφέρονται τα εξής: «Σε θέματα οικονομικά θα υπάρχει συνεργασία με την Πολιτεία, με στόχο τη σταδιακή απαλλαγή της Διοικούσας Εκκλησίας από οικονομικές διαχειρίσεις και την αποκλειστική αφοσίωσή της στο έργο της «διακονίας του λόγου». Οι βιοτικές ανάγκες του κλήρου ή τυχόν άλλες ανάγκες της Εκκλησίας θα καλύπτονται εξ’ ολοκλήρου από τον κρατικό προϋπολογισμό». Οι θέσεις αυτές οφείλονται προφανώς στις ζυμώσεις που γίνονταν τότε με τη συμμετοχή της Χριστιανικής Δημοκρατίας, η οποία είχε πάντοτε ανοιχτό δίαυλο με την αριστερά. Αλλά ίσως κι εδώ δεν αποφεύγεται ο

μανιχαϊσμός, αφού μάλλον υπονοείται ότι, «εσείς θα ασχολείσθε με τα πνευματικά ζητήματα (κληρικοί), κι εμείς με τα οικονομικά σας (πολιτικοί)!».

2. Οι διαστάσεις του θέματος

Πριν όμως προχωρήσουμε στην παράθεση και άλλων στοιχείων των νεώτερων χρόνων, είναι αναγκαίο να απαντηθούν τα παρακάτω ερωτήματα: Ποια είναι η θεολογική διάσταση του θέματος; Πως αποκτήθηκε η εκκλησιαστική περιουσία και πως αντιμετώπισε το θέμα η ελληνική Πολιτεία; Οι κληρικοί είναι δημόσιοι υπάλληλοι ή όχι; Πως αιτιολογείται η μισθοδοσία του κλήρου από το κράτος; Μήπως οι κληρικοί επιστρέφουν πίσω στο κοινωνικό σύνολο ως υπεραξία, όσα εισπράττουν;

Θεολογική διάσταση: Ορισμένοι σύγχρονοι θεολόγοι υποστηρίζουν, ότι η Εκκλησία σώζει τον κόσμο «με αυτό που είναι» κι όχι «με αυτό που κάνει». Η θέση αυτή είναι καταρχήν ορθή, αρκεί να μην αυτονομείται. Διότι έχει μεγάλη σημασία και «αυτό που κάνει». Από το άλλο μέρος δημοσιογράφοι και σχολιαστές της σύγχρονης κοινωνικής πραγματικότητας βλέπουν την Εκκλησία ως κοσμική κοινωνική οργάνωση αναζητώντας και αναγνωρίζοντας σε αυτή μόνο το κοινωνικό έργο, παραβλέποντας προφανώς ότι το πνευματικό και μυστηριακό της έργο έχει κοινωνικές διαστάσεις.

Στα πρώτα χριστιανικά χρόνια υπήρξε προβληματισμός σχετικά με την προτεραιότητα ή μη του αποστολικού κηρύγματος, που συνοψίζεται στην αγάπη προς το Θεό και το συνάνθρωπο, έναντι της ανάπτυξης κοινωνικού έργου, στο πλαίσιο της εκκλησιαστικής κοινότητας των Ιεροσολύμων [1]. Τελικά εξελέγησαν οι επτά διάκονοι για το έργο αυτό, αφήνοντας απερίσπαστους τους δώδεκα αποστόλους στην προσευχή και τη διακονία του λόγου. Εδώ δίδεται προτεραιότητα στη διδαχή, ενώ η ενασχόληση με την κοινωνική προσφορά ακολουθεί. Όμως, οι εκλεγμένοι διάκονοι δεν είναι τυχαίοι άνθρωποι, αλλά «πλήρεις Αγίου Πνεύματος και σοφίας». Κι αυτή η προϋπόθεση τους καθιστά ικανούς να διαχειρίζονται δίκαια τα οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα της κοινότητας. Αντίστοιχα, η διακονία που τους ανατίθεται δεν θεωρείται υποδεέστερη και δευτερεύουσα, αλλά λογίζεται ως μια σημαντική και βασική λειτουργία της Εκκλησίας.

1. Βλ. Πραξ. 6, 1-7. Η φράση «ουκ αρεστόν εστιν ημάς καταλήψαντες τον λόγον του Θεού διακονείν τραπέζαις», δείχνει εμφαντικά την προτεραιότητα της διακονίας του λόγου, αλλά δεν υποτιμά τη διακονία των ανθρώπινων αναγκών. Είναι χαρακτηριστικό ότι, οι επτά διάκονοι

«χειροτονούνται» για το έργο αυτό· «...και προσευξάμενοι επέθηκαν αυτοίς τας χείρας», αναφέρει ο Ευγγελιστής Λουκάς.